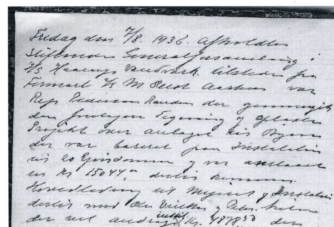

Hvor landevejene fra Todbjerg, Mejlby og Bendstrup og markvejene fra Spørring, Lindå og Krannestrup mødtes i slutningen af 1800-tallet, lå Hårup og lignede med sine gårde stadigvæk sig selv (Se kalender 2004). De fleste af de nuværende bygninger på de største gårde blev bygget netop i sidste halvdel af 1800-tallet. Men landsbyen voksede, en ny smedje blev opført i 1902, nu Mejlbvej 643. Hårup fik også en købmand i 1903 (Se kalender 2006) og et forsamlingshus i 1906 (Se kalender 2002).

Før vandværket kom til, fik man drikkevand fra private brønde rundt om i landsbyen. Hver større gård havde sin egen brønd. Men vandet var nok ikke altid hverken rent eller lugtfrit, især ikke hvis møddingen og brønden lå for tæt på hinanden. Tiden var efterhånden moden til, at byen fik et ordentligt vandværk i lighed med mange andre landsbyer på den tid. I 1915 var også Esbenhus Mejeri kommet til byen, og således var grundlaget stort nok.

Man vidste, at der var godt og rigeligt vand i undergrunden lige syd for Hårup.

Referat af stiftende generalforsamling i vandværkets protokol.

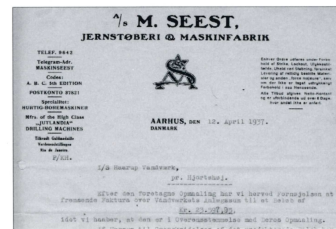

Landsbyen ligger på kanten af en stor såkaldt "begravet" dal kaldet Thomasmind Lavning, (Se kalender 2005), som strækker sig østfra, nord om Todbjerg og syd om Hårup og ud til Spørring og videre derfra.

Foranlediget af nogle af landsbyens driftigste folk afholdtes stiftende generalforsamling den 7. august 1936 i I/S Haarup Vandværk. Blandt de fremmødte valgtes til bestyrelsen gårdejerne Rasmus Poulsen (formand), Ole Winther og Aage Knudsen. Suppleanter blev købmand Lauge Johannesen og gartnerier og mejeribestyrer Niels Pedersen. Som revisorer blev valgt gårdejerne Peder Nielsen og Jørgen Ogstrup og som revisorsuppleant Hårups smed Jens Sørensen. Som vandværksopsynsmand fik smeden 30 kr. pr. år og pengeopkræver Mikkel Christensen fik 20 kr. pr. år for sin ulejlighed. Smeden og senere hans søn Børge havde opsyn med vandværket i mange år.

Man havde allerede hentet tilbud hjem fra A/S M. Seest Jernstøberi & Maskinfabrik i Kalogade i Århus (firmaets bygninger er nu

Faktura for komplet vandværk

Vandværksbygning på Bøggildsvej

en del af Arkitekteskolen). Man forestillede sig, at ca. 20 brugere inkl. mejeriet ville tilslutte sig vandværket. Tilbudets pris var på 19.922,50 kr. (= ca. 600.000 kr. i nutidens priser) for hele vandværket inkl. boring, pumper, hydroforer, el-installation, hoved- og stikledninger, stophaner, haner mm., alt gravearbejde samt installation i de enkelte huse og gårde.

Kontrakten med leverandøren blev underskrevet den 12. november 1936. M. Seest fabrikkerne (1904 - ca. 1975) byggede adskillige nøglefærdige vandværker dengang. Fabrikken udstedte en såkaldt rentabilitetsgaranti d.v.s. at den betalte et evt. driftsunderskud, som måtte kunne opstå i de første år efter opførelsen.

Kontrakten var meget detaljeret, og det fremgik bl.a. at: "Arbejdet skal i enhver Henseende være af første Klasses, og der skal over alt anvendes bedste Sort af Materialer.

Hovedrørsledninger skal udføres af Staalrør (Mannesmannske Staalrør).

Samling af Rørene sker på sædvanlig Maade med utjæret Hamp og stemmede Blystøbninger.

Ti	1	
On	2	
To	3	
Fr	4	
Lø	5	
Sø	6	
Ma	7	28
Ti	8	
On	9	
To	10	
Fr	11	
Lø	12	
Sø	13	
Ma	14	29
Ti	15	
On	16	
To	17	
Fr	18	
Lø	19	
Sø	20	
Ma	21	30
Ti	22	Prins Felix
On	23	
To	24	
Fr	25	
Lø	26	
Sø	27	
Ma	28	31
Ti	29	
On	30	
To	31	

Der maa kun bruges dygtige og samvittighedsfulde Montører, ligesom Montørerne skal arbejde i god Forstaaelse med den eller de der faar Gravearbejdet overdraget.

Entreprenøren er forpligtet til at benytte Sognets Arbejdere til Gravning og Tildækning. Alle Taphaner i Køkken, Vaskekælder m.m. skal være polerede og af pynteligt Udseende."

Hos Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser (GEUS) foreligger oplysninger om, at 3 borer blev udført i 1936-1937. En af dem blev vandværkets første forsyningsboring, men alle disse borer er sløjfede i dag.

Arbejdet gik i gang med boringen på grunden Bøggildsvej 41 (matrikel nr. 9 Haarup By), som vandværket købte af Rasmus Poulsen, og i alt 24 forbrugere blev tilsluttet vandværket. Hovedledningen op til Esbenhus Mejeri på Mejlbvej var ca. 1,5 km lang. Der gravedes i alt ca. 3,5 km til hoved- og stikledningerne. En detaljeret opmåling til hvert hus og gård findes stadig i vandværkets arkiv.

Den 12. april 1937 fik vandværket en faktura på 23.597,95 kr. fra M. Seest for dets etablering, og 1. Juni 1937 blev det overdraget til Haarup Vandværk I/S.

Første ordinære generalforsamling blev afholdt den 10. maj 1938 kl. 8 aften i Hårup Forsamlingshus. Indkaldelse blev hængt op hos købmanden. Generalforsamlingen er afholdt i forsamlingshuset hvert år lige siden.

Ud fra de første referater fra generalforsamlinger og bestyrelsesmøder kan bl.a. læses, at det største problem i krigsårene var de frosne vanddrør p.g.a. de strenge vintre. Et opslag blev hængt op hos købmanden, hvor det bekendt-

gjordes, at man kunne kontakte elektrikerne i Skødstrup, som ville optø vandledningen for 5 kr. pr. time. Man skulle dog selv grave fri ind til ledningen.

Lige siden den stiftende generalforsamling har vandværket haft 3 bestyrelsesmedlemmer, 2 suppleanter for bestyrelsen, 2 revisorer og 1 eller 2 revisorsuppleanter. Mange gode Hårup borgere har derfor i tidens løb været med i kortere eller længere tid. I starten havde formanden den største arbejdsbyrde, da han også stod for regnskaberne, men senere blev én af de andre bestyrelsesmedlemmer gjort til kasserer, især fordi der efterhånden skulle opkræves en række afgifter til det offentlige. Blandt nogle af dem, der har været længst tid i bestyrelsen, bør nævnes den nuværende formand Niels Peter Christensen som har været formand siden 1976.

I årene lige efter vandværkets opførelse kom kun få nye forbrugere til. Det samme var tilfældet i årene under og efter 2. verdenskrig og i 1950'erne.

Men i starten af 1960'erne begyndte Hårup at få vokseværk, og dermed "voksede" også vandværket. Skolen var klar i 1959, men fik i første omgang sin egen vandboring, som det var sædvane for skoler på det tidspunkt. Fra 1960 byggedes nye huse på det første stykke af Delfivej, og få år senere på bl.a. Kretavej, Trojavej, Argosvej, Myknevej, Spartavej, Helasvej, Samosvej, Melosvej og den ældste del af Attikavej. Det gav alt sammen nye vandforbrugere.

På generalforsamlingen i 1967 oplystes, at vandværket nu havde tilsluttet 9 gårde, 2 gartnerier, 1 mejeri, 1 forsamlingshus, 91 enfamiliehuse og 3 tofamiliehuse, i alt 107 forbru-

gere. I 1969 lukkede mejeriet, som dog også havde haft egne borer. I 1970'erne byggedes bl.a. videre på Delfivej og skolen blev udbygget. Da det viste sig at kvaliteten af vandet fra skolens boring var blevet for ringe, blev boringen nedlagt og skolen tilsluttet vandværket. I 1980'erne kom Salonikivej til og Attikavej blev udvidet og der blev også bygget flere huse på Vanggårdsvej. Gode vandværkskunder som Hårup Hallen kom til i 1988 og Juniorklubben og Børnehaven i 1990'erne. Der er også siden bygget yderligere på Vanggårdsvej, Håruptoften og Salonikivej, som i dag har byens nyeste huse.

Her i 2008 har vandværket 330 forbrugere. Det op-pumper og fordeler ca. 50.000 m³ godt drikkevand pr. år.

I tidens løb har det således været nødvendigt, at udbygge vandværket i flere omgange. I slutningen af 1960'erne byggedes en rentvandsbeholder på Mejl-

byvej 654 med tilhørende pumper. Nu pumper vandet fra Bøggildsvej først op til Mejlbvej, hvorfra det fordeles til forbrugerne. Nye borer kom til i 1971 og 1982. En hel ny hovedledning blev etableret fra Bøggildsvej til Mejlbvej i 1976 og en ny rentvandsbeholder kom til i 1996.

Hårup bliver ved med at vokse. Lokalplan 823 tæller om 120-130 nye parcelhusgrunde. For at sikre den fremtidige vandforsyning har vandværket i skrivende stund ansøgt om at kunne etablere en ny boring på Bøggildsvej. Hårup Vandværk er et såkaldt primært vandværk, og skal derfor i fremtiden også kunne nedforsyne Mejlby og Todbjerg. Desuden skal der etableres en nødforsyningsledning til Århus Kommunes vandforsyninger ved Thomasmind.

Theo Berkbouldt

Vandværkets tre rentvandspumper på Mejlbvej. Den bageste største pumpe bruges dog kun ved brand.

